

Roll No.

Total No. of Pages : 6

Total No. of Questions : 10

प्रथमा तृतीय वर्ष (8वीं) वार्षिक परीक्षा 2025-26

विषय कोड : 0802

संस्कृत साहित्यम्

समय : 3 घण्टे

पूर्णांक : 100

निर्देश: - सर्वे प्रश्नाः समाधेयाः।

1. बहुविकल्पीय प्रश्नानां उत्तरं दद्यात् -

6×1=6

(1) वेदाः भवन्ति -

(अ) 1

(ब) 2

(स) 3

(द) 4

(2) गोपबन्धुः स्वभोजनं दत्तवान् -

(अ) भिक्षुकाय

(ब) शिक्षकाय

(स) छात्राय

(द) स्वपुत्राय

(3) मंजुलमंजूषा इत्यस्य अर्थमस्ति -

(अ) कठोरभाषा

(ब) मनोहररूपेण संकलिता

(स) शोचनीया भाषा

(द) सामान्य भाषा

(4) अमरकोषस्य प्रणीतः -

(अ) श्रीमदनरसिंह

(ब) पुष्पदन्त पाठक

(स) महर्षि व्यास

(द) महर्षि पाणिनीय

(5) अस्माकं देशे राज्यानि सन्ति -

(अ) 10

(ब) 12

(स) 55

(द) 28

(6) सर्वत्र प्रसृतः -

(अ) प्रकाशः

(ब) ईश्वरः

(स) अन्धकारः

(द) मित्राणि

2. पट्टिकातः उचितानि पदानि चित्वा रिक्तस्थानानि पूरयत -

6×1=6

स्मृतिविभ्रमः, प्रधानमन्त्रिणः मम, जनजातिः, वीरवरः, जालमादाय

(1) नाम कश्चित् राजपुरुषः राज्ञः शूद्रकस्य सेवकरूपेण नियुक्तः।

(2) प्रदेशेऽस्मिन् बाहुल्यम् अस्ति।

(3) अयि मातः तव पोषणक्षमता वचनातीता।

(4) डिजिटल-शासनं सेवां प्रददाति।

(5) सम्मोहात् भवति।

(6) सर्वैः एकचित्तीभूय उद्दीयताम्।

3. समुचितेन पदेन सह स्तम्भौ मेलयत -

'अ'

(1) कण्ठः

(2) तालु

(3) मूर्धा

(4) दन्तः

(5) ओष्ठः

(6) नासिका

'ब'

(i) त थ द ध

(ii) ङ ञ ण न म

(iii) प फ ब भ

(iv) क ख ग घ

(v) ट ठ ड ढ

(vi) च छ ज झ

4. अधोलिखितानि वाक्यानि पठित्वा शुद्ध ☒ अशुद्ध ☒ वा इति लिखत :

7×1=7

(1) सर्वेषां मनः समानं भवेत्।

(2) समाज-दिनपत्रिकायाः प्रतिष्ठाता हिरण्यकः।

(3) हॉलोग्राम् कृत्रिमबुद्धेः एकः प्रकारः अस्ति ?

(4) किं वीरवरः राजपुत्र आसीत् ?

(5) अमरकोषस्य प्रथमवर्गः स्वर्गवर्गः अस्ति।

(6) अमरकोषस्य प्रथमकाण्डे पंचवर्गाः सन्ति।

(7) पंत्रतन्त्रे काव्यानां संग्रहमस्ति।

5. अधः प्रदत्तानां प्रश्नानां एकपदेन उत्तरं लिखत (केचन सप्त) :

7×1=7

(1) कपोतराजस्य नाम किम् ?

(2) सर्वे किं परित्यज्य ऐक्यभावेन जीवेयुः ?

- (3) गीतानि के गायन्ति ?
- (4) श्रद्धावान् जनः किं लभते ?
- (5) संस्कृते कति रसाः सन्ति ?
- (6) शुक रूपं कः धृतवान् ?
- (7) वीरवरकथा कस्मात् कथाग्रन्थात् स्वीकृतः ?
- (8) कस्याः प्रभावः दैनन्दिनजीवने दृश्यते ?

6. अधः प्रदत्तानां अतिलघुत्तरीय प्रश्नानां पूर्णवाक्येन उत्तरं लिखत :

10×2=20

- (1) संस्कृतभाषा केषां जीवनस्य आशा अस्ति ?
- (2) गोपबन्धुः केन उपाधिना सम्मानितः अभवत् ?
- (3) पंचतन्त्रं केन विरचितं कथाग्रन्थमस्ति ?
- (4) जनाः किमर्थं सांगणिक-अपराधेन पीडिताः भवन्ति ?
- (5) तरवः कदा नम्राः भवन्ति ?
- (6) सर्वे उच्चस्वरेण किं प्रार्थयन्ते ?
- (7) ऋतवः कति सन्ति ?
- (8) अमरकोषस्य केचन चत्वारः वर्गाणां नामानि लिखत।
- (9) केचन चत्वारः उपसर्गाणां प्रयोगं कृत्वा पदानि लिखत।
- (10) क्त्वा प्रत्ययान्तपदस्य क्रियापदं द्वयं लिखत।

7.

(क) अधोलिखितानां शब्दरूपाणि त्रिषु वचनेषु लिखत -

2×3=6

(1) बालक—द्वितीया विभक्ति।

(2) भवत्—प्रथमा विभक्ति।

(ख) अधोलिखितानां धातुरूपाणि त्रिषु लिङ्गेषु, वचनेषु च लिखत -

2×3=6

(1) भू धातु-लट्-लकार (वर्तमानकालः), उत्तमपुरुष।

(2) गम् धातु-लृट्-लकार (भविष्यत्कालः), प्रथमपुरुष।

(ग) सार्थकपदं ज्ञात्वा सन्धिविच्छेदं कुरुत -

2×3=6

(1) चित्रप्रीवोऽवदत् = +।

(2) नमस्ते = +।

8.

अधोलिखितानां श्लोकान् रिक्तस्थानं पूरयत -

5×4=20

(1) समानी व आकूति वः।

..... व्रः सुसहासति ॥

(2) सन्तुष्टः सततं निश्चयः।

..... स मे प्रियः ॥

(3) वेदव्यास-वाल्मीकि , कवीनाम्।

पौराणिक सुन्दरसुरभाषा ॥

(4) सर्वे भवन्तु सुखिनः।

सर्वे दुःख भाग्भवेत् ॥

(5) दुर्जनेन समं न कारयेत्।

उष्णो दहति चाङ्गारः ॥

9. अमरकोषस्य प्रथमकाण्डस्य कोऽपि श्लोकद्वयं लिखत।

1×5=5

अथवा

अमरकोषस्य अधोलिखितानि रिक्तस्थानि पूरयत।

- (1) यस्य सिन्धो गुणाः।
सेव्यतामक्षयो स च ॥
- (2) प्रायशो साहचर्याच्च कुत्रचित्।
स्त्री तद्विशेषविधेः ॥
- (3) स्वरव्ययं ।
..... द्वे स्त्रियां क्लीबे ॥
- (4) देवकीनन्दनः शौरिः ।
वनमाली बलिध्वंसी ॥
- (5) वैशाखे शुचिस्त्वयम्।
आषाढे श्रावणिकश्च सः ॥

10. पंचतन्त्रस्य एकां कथां संस्कृतेन लिखत।

1×5=5

अथवा

अधोलिखित पंचतन्त्रस्य कथायाः सारं हिन्दां लिखत -

“अस्ति दाक्षिणात्ये जनपदे पाटलिपुत्रं नाम नगरम्। तत्र मणिभद्रो नाम श्रेष्ठो प्रतिवसति स्म। तस्य च धर्मार्थकाममोक्षकर्माणि कुर्वतो विधिवशाद्धनक्षयः संजातः। ततो विभवक्षयादपमानपरम्पराया परं विषादं गतः। अथा न्यदा रात्रौ सुप्तश्चिन्तितवान्-“अहो, धिगियं दरिद्रता।”